

Antti Kujala

SOTAROSVOJEN PARATIISI

DOCENDO

NEUVOSTOSOTILAAT JA -POLIISIT
SAKSASSA 1945-1949

Ensimmäinen painos

© Antti Kujala ja Docendo 2026

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Kansi: Matti Vartiala, Kalevantuli

Taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-850-414-6

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:

tuotevastuu@docendo.fi

Sisällys

Kenraalit täyttävät taskunsa _____	7
Johdanto _____	13
Neuvostoliiton sisäministeriön ja valtiollisen poliisin organisaatio _____	17
Itäisen Saksan valtauksen lieveilmiöt _____	21
Neuvostoliittolaisiin liitetyt stereotypiat _____	35
Sotilaiden raakuuksien syyt _____	47
Berliinin valtauksen ja Saksan antautumisen jälkeen _____	61
NKVD-mies Ivan Serov panee töpinäksi _____	81
Neuvostoliittolaisten erikoisleirit Saksassa _____	89
Kurittomuus jatkuu vuonna 1946 _____	101
Saksalaiset naiset – luontaisia selviytyjiä vai traumatisoituneita uhreja? _____	111
Upseerit rikastuvat saksalaisten kustannuksella _____	117
Serovia ei voi rangaista _____	129

Sotilashallinnon ja NKVD:n	
suhteet saksalaisiin puolueisiin _____	141
Kohti itäsaksalaisen valtion perustamista _____	163
Päähenkilöiden myöhempiä vaiheita _____	175
Stalin rikosten mahdollistajana _____	189
Lähdekirjallisuus _____	195
Loppuviitteet _____	211

Kenraalit täyttävät taskunsa

Yleisenä käsityksenä on, että diktaattori Josif Stalinin aikana oli vähemmän omaisuusrikollisuutta ja korrup tiota kuin Neuvostoliiton viimeisinä vuosikymme ninä.¹ Käsitys on aivan väärä. Tarvitsee vain katsoa Neuvostoliiton miehitysvallan alkua Saksassa vuonna 1945 ja sen jälkeen.

Puolustusasiain kansankomissariaatti määräsi joulukuussa 1944, että tavallinen sotilas sai lähettää kotiin viiden kilon postipaketin kerran kuussa. Upseerien kuukausittaiset paketit saivat painaa 10 ja kenraalien 16 kiloa. Määräyksellä sallittiin tosiasiallisesti sotarosvous (ven. *marodërstvo*, ransk. *maraudeur*, sotarosvo), eli sotilaita palkittiin antamalla heidän ryöstää valloittamiaan maita. Siksi johto edellytti heidän myös taistelevan mahdollisimman hyvin ja uhrautuvasti; oli rakennettu eräänlainen molemminpuolisten velvollisuuksien epävirallinen järjestelmä. Toukokuun 1945 puoleenväliin mennessä saalista sanotaan kuljetetun peräti 20 000 junanvaunullista.² Samalla sotilaat saivat luvan kohdella

myös vierasta siviiliväestöä mielensä mukaan. Vuonna 1945 asetetut sotarosvouts- ja raiskauskiellot³, joihin palataan tuonnempana, osoittautuivat todellisuudessa tehottomiksi, kun haitallisten tapojen oli annettu juurtua armeijaan. Se koski myös ylintä päällystää.

Nyky-Venäjän toimintatavat muistuttavat kovasti Stalinin puna-armeijan menettelyä. Presidentti Vladimir Putinin sotilaat lähettivät ukrainalaista ryöstötavaraa muun muassa Valko-Venäjän postin kautta koteihinsa.

Kaikkien armeijoiden sotilaat ovat omavaltaisesti harjoittaneet sotarosvoutta. Esimoderneina aikoina, siis ennen Ranskan suurta vallankumousta, päälliköt antoivat usein sotilaidensa tietyn määräjän kuluessa ryöstää vihollismaata voitetun taistelun tai piiritetyn kaupungin valtauksen jälkeen. Esimodernit armeijat pyrkivät myös elämään vihollismaan kustannuksella eli hankkimaan elintarvike- ja muun huoltonsa sieltä. Päällystön sallima sotarosvouts ei kuitenkaan ole yleensä kuulunut nykyaikaisten armeijoiden toimintatapoihin, vaan se on päinvastoin kielletty ja sitä on yritetty estää.

Kenraalievesteri Ivan Serov (1905–1990) oli neuvosto-armeijan Saksan-joukkojen ylikomentajan ja Neuvostoliiton Saksan-sotilashallinnon päällikön marsalkka Georgi Žukovin sijainen (yksi hänen sijaisistaan) ja todellisuudessa salaisen poliisin NKVD:n Saksan-päällikkö (Saksan-valtuutettu). Toukokuun alkupäivinä 1945 hän löysi juuri vallatusta Berliinistä Saksan valta-

kunnanpankin holvin, jossa oli säkkikaupalla valtakunnanmarkkoja, neuvostoruplia, kultaharkkoja, hopeaa, jalokiviä ja muuta kallisarvoista omaisuutta. Hän odotti peräti kymmenisen päivää ennen kuin ilmoitti isännälleen sisäministeri Lavrenti Berijalle Moskovaan löytäneensä ja takavarikoineensa 2 389 kiloa kultaa, 12 tonnia hopearahoja ja suuren määrän seteleitä. NKVD otti holvista Saksan-käyttövaransa.

Suurin osa valtakunnanpankista löydetystä varallisuudesta oli varmastikin pakko luovuttaa asianmukaisille neuvostoviranomaisille, sillä sotilashallinto sulki vyöhykkeensä pankit ja otti niissä säilytetyn varallisuuden haltuunsa. Virallinen päätös tehtiin vasta heinäkuussa, mutta takavarikointi oli alkanut heti sotatoimien päättyttyä. Serov ja muut NKVD-miehet ryhtyivät kuitenkin täyttämään omia taskujaan pankkien tallelokeroista ja vangitsemiensa saksalaisten taskuista tai kodeista löytämällään sotasaaliilla. Saksan varakkuus pani heidän päänsä pyörälle ja teki vakauksellisista kommunisteista pelkkiä varkaita. Serov ilmoitti ylemmilleen, että noiden kymmenen päivän aikana tuntemattomat olivat vartioinnista huolimatta murtautuneet valtakunnanpankin holviin. Se kelpasi sopivaksi selitykseksi, mikäli kadonnutta omaisuutta ryhdyttäisiin peräämään.⁴

Jo 1930-luvun lopun suurten puhdistusten aikana NKVD-miehet olivat varastaneet lihamyllyyn joutuneiden omaisuutta. Se, mitä Saksassa tapahtui, oli vakiintunut käytäntö.⁵

Neuvostoliiton valtionturvallisuusministeriön vuosina 1947–1948 tekemässä tutkinnassa Serovin alaisena Berliinistä vastanneelta NKVD-kenraalimajurilta Aleksei Sidneviltä löytyi briljantteja ja muita jalokiviä 44 karaatin verran eli 8,8 kiloa, platinaa 28 grammaa, kultaa 1,8 kiloa, muun muassa kultainen naisten käsilaukku ja lisäksi 24 kultakelloa, 29 kiloa pöytähopeaa, 57 mattoa ja 6 radio- ja levysoitinyhdistelmää.⁶

Saksin ensimmäiseltä NKVD-päälliköltä, kenraalimajuri Sergei Kljopovilta takavarikoitiin 414 kulta- ja hopeaesinettä, suuri määrä pöytäastiastoa ja -hopeaa, 198 antiikkiesinettä, 15 taidemaalauksia, kameroita, levysoittimia ynnä muuta omaisuutta. Hänen Thüringenin-virkaveljensä kenraalimajuri Grigori Bežanovin luota löytyi yli 3 000 metriä kankaita, suuri määrä pöytäastiastoa ja -hopeaa, 90 hopeaesinettä, 22 turkistuotetta, 41 mattoa, 359 naistenasustetta, yli 150 paria kenkiä ja nahkatuotteita, noin 60 naistenleninkiä, 17 miestenpukua, 13 taidemaalauksia ja muuta arvotavaraa.⁷ Bežanov oli kansallisuudeltaan armenialainen.

Kenraaliluutnantti Vladimir Krjukovin kotoa paljastui myös sotasaalista: Kahdeksansylinterinen Gabrio Horch 951 A, kaksi Mercedes-Benzia, Audi, 208 briljanttia, muita jalokiviä, 107 kiloa hopeatuotteita, 35 vanhaa mattoa, gobeliineja, 132 venäläisten mestarien taulua, 700 000 ruplaa käteisenä ynnä muuta. Osa näistä kuului hänen vaimolleen laulaja Lidija Ruslanovalle, joka oli kartuttanut omaisuuttaan taiteellisella

urallaan. Venäläisten *peredvižnikien* (Vaeltajien) taulut luovutettiin Tretjakovin galleriaan.⁸

Saksassa olevien neuvostojoukkojen ja Neuvostoliiton Saksan-sotilashallinnon päällikkö marsalkka Georgi Žukov moitti heti Saksan antautumisen jälkeen adjutanttiaan Aleksei Sjomotškinia siitä, ettei tämä kyllin aktiivisesti hankkinut marsalkalle arvotavaraa, kun taas kenraaliluutnantti Konstantin Teleginin adjutantti oli kunnostautunut viemällä natsien propagandaministerin Joseph Goebbelsin huvilalta tauluja, mattoja ja gobeliineja isännälleen – toisin sanoen varas anasti toisen varkaan saaliin. Sjomotškin kiirehti nyt huvilalle mutta ei löytänyt sieltä muuta mukaan otettavaksi kuin katto-kruunun. Teleginin adjutantti oli puhdistanut huvilan arvotavarasta.⁹

Neuvostotodellisuuden keskellä kasvaneet NKVD-miehet eivät tunteneet länsimaista taidetta, ja heidän maassaan vallitseva taidesuuntaus oli sosialistinen realismi. Siitä huolimatta Saksan taidegallerioita tyhjennettiin oikein urakalla arvotaiteesta. Neuvostoliittolaiset suunnittelivat, että Moskovasta tulisi yksi maailman johtavista taidekeskuksista. Myös museot, kirjastot ja arkistot menettivät arvokkaita kokoelmiaan: 200 000 museoesinettä, kaksi miljoonaa kirjaa ja viisi kilometriä arkistoaineistoa Saksan liittohallituksen 1990-luvulla tekemän selvityksen mukaan. Osaa maalauksista säilytettiin niin puutteellisissa tiloissa, että korvaamatonta vahinkoa syntyi. Kolme viidesosaa viedyistä taidesineistä palautettiin myöhemmin DDR:ään (*Deutsche*

Demokratische Republik, Saksan demokraattinen tasavalta).¹⁰

Myös alemmat upseerit ja rivisotilaat ryöstivät Saksaa vallatessaan sitä vuoden 1944 lopulta lähtien. Heille oli annettu lupa ottaa sotasaalista, ja monet ajattelivat, että myös saksalainen nainen oli heidän sotapalkintonsa. Tällainen ajattelutapa oli puhtaasti epävirallinen mutta yleinen.

Johdanto

Tämä kirja on jatkoa vuonna 2024 julkaisemalleni teokselle *Kuin veljet keskenään: Neuvostoliiton itä-eurooppalainen imperiumi 1944–1991*. Tiesin, että mielivaltaisuutta ja epäjärjestyttä esiintyi Saksan valtauksen aikana ja heti sen jälkeen, mutta raakuuksien ja laittomuuden valtavat mittasuhteet pääsivät kuitenkin yllättämään. *Sotarosvojen paratiisi* ei käsittele vain sotilaiden ja korkeiden upseerien sota- ja talousrikoksia vaan myös sitä, miten Neuvostoliiton sotilashallinto venytti laillisuuden käsitettä ja murskasi natsidiktatuurin raunioilla orastaneen demokratian muuttaessaan vuosina 1945–1949 Saksan itävyöhykkeen poliittista järjestelmää. Tästä näkökulmasta lähtien kuvaan DDR:n syntyhistoriaa yksityiskohtaisemmin kuin edellisessä kirjassani (2024). Silloiset tapahtumat ovat kovin ajankohtaisia, sillä Putinin Ukrainassa aloittama raaka sota muistuttaa monissa suhteissa Saksan 1940-luvun puolenvälin tienoon oloja. Venäjä on tietenkin muuttunut Stalinin ajoista, mutta häikäilemättömät

suurvalta- ja laajentumispyrkimykset sekä siviiliväestön julma kohtelu tuovat mieleen 80 vuoden takaiset tapahtumat. Venäjä ei tunnu pääsevän eroon Stalinin ajan perinnöstä. Kuten kuitenkin jäljempänä esitettävä katsaus Suomen jatkosodan neuvostosotavankeihin osoittaa, sama sotilasaines, joka Saksassa käyttäytyi huonosti, pystyi epäsuotuisista lähtökohdista huolimatta aivan toisenlaiseenkin menettelyyn. Se, mikä näyttää niin sanotulta kansanluonteelta, on todellisuudessa riippuvainen siitä, millaista politiikkaa ja ideologiaa vallanpitäjät toteuttavat.

Käsittelin edellisessä kirjassani lyhyesti samoja aihepiirejä kuin nyt mutta en kuitenkaan tuntenut Nikita Petrovin kahta Ivan Serov -elämäkertaa *Pervyy predsdatel' KGB Ivan Serov* (2005) ja *Ivan Serov – predsdatel' KGB* (2021) enkä hänen yhdessä Jan Foitzikin kanssa julkaisemaansa dokumenttikokoelmaa *Die sowjetischen Geheimdienste in der SBZ/DDR von 1945 bis 1953* (2009). Petrov oli paitsi historioitsija myös Putinin lakkauttaman Memorialin varajohtaja. Serov-elämäkerrat sisältävät neuvostoarkistojen asiakirjoja valtiollisen poliisin NKVD:n miesten ja korkeiden upseerien toiminnasta sodanjälkeisessä Saksassa ja heidän tekemistään talousrikoksista. Foitzikin ja Petrovin dokumenttikokoelmassa taas on satoja sivuja neuvostoasiakirjoja alemman tason sotilaiden rikoksista ja muusta toiminnasta Saksassa.

Ruotsalaisen Niclas Sennertegin *Stalins hämnd: Röda armén i Tyskland 1944–45* (2001) dokumentoi

Saksan itäalueiden valtausta vuoden 1945 alussa liittotasavallan arkistojen avulla. Saksan liittotasavallan karkotettujen ministeriön julkaisema nide *Die Vertreibung der deutschen Bevölkerung aus den Gebieten östlich der Oder-Neisse* (1954) taas sisältää runsaasti asiakirjoja saksalaisten karkotuksesta itäalueilta. Hubertus Knabe on julkaissut neuvostovankileirien saksalaisten vankien kertomuksia kirjassa *Gefangen in Hohenschönhausen*. Huomattava osa kuvaamistani rikoksista on Neuvostoliiton viranomaisten dokumentoimia. Heitä ei voi syyttää ainakaan neuvostosotilaiden rikollisten tekojen liioittelemisesta¹¹, niiden keksimisestä puhumattakaan. Uusi kirjani perustuu näihin asiakirjakokoelmiin, muistelmiin¹² ja tutkimuskirjallisuuteen.

Lausun parhaat kiitokseni Docendolle, kustantaja Outi Karemaalle ja kustannustoimittajille Johannes ja Mikael Silvennoiselle hyvästä ja miellyttävästä yhteistyöstä. Saamistani hyvistä neuvoista ja historiakeskusteluista kiitän ystäviäni ja kollegoitani Mikhail Nako-nechnyitä ja Frank Nesemannia. Heidän tietämyksensä ansiosta moni Neuvostoliiton ja Saksan historiaan liittyvä seikka on selventynyt. Kiitokseni eivät enää tavoita pitkäaikaista ystävääni ja keskustelukumppaniani John Keepiä, jonka perehtyneisyys Neuvostoliiton historiaan herätti syvää kunnioitusta. Hänen Neuvostoliitto-tuntemuksensa alkoi palveluksesta 1940-luvun lopulla Itävallan brittiläisissä miehitysjoukoissa. Keskustelut Seppo Aallon, Mirkka Danielsbackan, Jaana Gluschkoffin, Anu Koskivirran, Aleksi Mainion, Juha Siltalan ja

Ida Suolahden kanssa ovat olleet paitsi mukavia myös hyödyllisiä. Suomen, Venäjän ja Japanin historian harrastus yhdistää minua japanilaisiin ystäviini ja kollegoihini Hiroshi Momoseen, Chiharu Inabaan ja Yuko Ishinoon. Koulutoverini Kari Pekkarinen ja Juha Toivonen ovat olleet elinikäisiä ystäviäni. Heille kaikille olen kiitollisuuden velassa. Aivan erityiset kiitokseni menevät vaimolleni Pirjolle.

Neuvostoliiton sisäministeriön ja valtiollisen poliisin organisaatio

Neuvostoliiton sisäasiain kansankomissariaatti (*Narodnyj komissariat vnutrennyh del*, NKVD) muuttui vuonna 1946 Neuvostoliiton sisäasiain ministeriöksi (*Ministerstvo vnutrennyh del*, MVD). NKVD:n rinnalla toimi vuodesta 1943 lähtien Valtionturvallisuuden kansankomissariaatti (*Narodnyj komissariat gosudars-tvennoj bezopasnosti*, NKGB), josta tuli vuonna 1946 Valtionturvallisuusministeriö (*Ministerstvo gosudars-tvennoj bezopasnosti*, MGB). Muiden tehtäviensä ohella NKVD oli toiminut myös valtiollisena poliisina, mutta vuonna 1946 salaisen poliisin tehtävät siirrettiin kokonaan MGB:lle.

Vuonna 1953 MGB sulautettiin MVD:hen, mutta jo seuraavana KGB, *Komitet gosudarstvennoj bezopasnosti*, Neuvostoliiton valtiollinen poliisi, perustettiin sisäministeriöstä erillisenä organisaationa. Yksi Stalinin lähimmistä miehistä, Lavrenti Berija toimi sisäasiain kansan-

komissaarina vuosina 1938–1946 ja Sergei Kruglov vuonna 1946. Viimeksi mainittu jatkoi sisäministerinä vuoteen 1953. Valtionturvallisuuden kansankomissaarina vuosina 1943–1946 oli Vsevolod Merkulov, valtionturvallisuusministerinä vuosina 1946–1951 Viktor Abakumov ja vuosina 1951–1953 Semjon Ignatjev. Ivan Serov oli sisäasiain tai valtionturvallisuuden varaministeri (kansankomissaari) vuosina 1941–1954 ja Nikita Hruštšovin nostamana KGB:n puheenjohtaja (päälikkö) vuosina 1954–1958.

Neuvostoliiton Suuren isänmaallisen sodan vuosina sotilaallinen vastavakoilu oli Smeršin (*Smert' špionam*, Kuolema vakoilijoille) tehtävänä. Smeršin päälikkönä oli Viktor Abakumov vuoteen 1946, jolloin organisaatio lakkautettiin ja sen tehtävät siirrettiin MGB:lle. Sodan aikana perustettu GRU (*Glavnoe razvedyvatel'noe upravlenie*) on toiminut Neuvostoliiton (ja Venäjän) sotilas-tiedusteluna. Vuosina 1947–1951 MGB:n ja GRU:n ulkomaantiedustelu oli annettu ministerineuvoston alaisen Informaatiokomitean (*Komitet informacii*) tehtäväksi, mutta ulkomaantiedustelu palautettiin osittain entisiin organisaatioihinsa jo ennen vuotta 1951.

Ne, jotka palvelivat NKVD:ssä ja sen sisarorganisaatioissa, olivat päässeet tehtäviinsä Stalinin 1930-luvun lopun suuren terrorin aikana tai sen ansiosta. Suuressa terrorissa diktaattori ja hänen käskyläisensä puhdistivat kommunistipuolueen Stalinin potentiaalisina haastajina pitämistään pitkäaikaisista johtajista, jotka olivat hänen kanssaan tasavertaisia, sekä ylipäättään vahingol-

lisiksi katsotuista puolueen ja yhteiskunnan aineksista. Puolueen ja NKVD:n johtavilla paikoilla oli tästä lähtien vain Stalinille ja hänen aatteilleen kuuliaisia kommunisteja. Turvallisuuksoneiston päällikkö Berija oli yhtä julma ja petollinen kuin Stalin mutta vailla tämän taipumusta vainoharhaisuuteen. Saksan ulkoministerin Joachim von Ribbentropin käydessä syyskuussa 1939 Moskovassa Stalin esitteli Berijan vieraalle: ”Katso-kaahan, tässä on meidän Himmlerimme.”¹³ Heinrich Himmler oli SS:n (*Schutzstaffel*, Suojajoukot) päällikkö.

Itäisen Saksan valtauksen lieveilmiöt

"Eikö hän voi ymmärtää, että sotilas, joka on taivaltanut tuhansia kilometrejä veren ja tulen keskellä, saa huvitella naisen kanssa tai anastaa pikku matkamuiston."

Josif Stalin

"Kuka heitä raiskaa? Hehän pyytävät sitä, ja te säälitte heitä."

Kenraaliluutnantti Okorokov

Kansallissosialistisessa puolueessa oli vuonna 1945 noin 8,5 miljoonaa jäsentä, 10 prosenttia Saksan väestöstä. Kolmasosa Saksan naispuolisesta väestöstä, 13 miljoonaa, oli kansallissosialististen järjestöjen jäseninä. Naiset, myös muut kuin natsit, valjastettiin tietenkin palvelemaan Adolf Hitlerin poliittista, sotilaallista ja taloudellista valtakoneistoa. Tuossa 13 miljoonassa oli

kuitenkin paljon niitä, joita ei voi luonnehtia kiihkeiksi natseiksi. Esimerkiksi tyttöjärjestöön kuuluminen oli pakollista. Toisaalta väestön enemmistö tuki vähintään passiivisesti Hitlerin kansallissosialistista järjestelmää sodan loppuun saakka. Vielä vuosina 1945–1949 useimpien mielestä natsismi oli ollut hyvä ajatus mutta sitä oli toteutettu huonosti.¹⁴

Wendy Lower, joka on tutkinut saksalaisnaisten osallistumista kansanmurhaan, hylkää sodanjälkeiset käsitykset *kaikista naisista* taakankantajina, natsismin tai sen jälkiselvittelyiden uhreina tai marttyyreina. Käsittääkseni hän tarkoittaa, että rikoksiin syyllistyneitä ei voida lukea noihin ryhmiin. Täysin syyttömien naisten ohella oli vielä niitä, jotka olivat tienneet natsien rikoksista mutta mieluummin vaikenivat sodan jälkeen.¹⁵ Neuvostosotilaiden sodan aikana tai jälkeen raiskaamat naiset olivat tietysti raiskauksen uhreja ja syyttömiä kohtaloonsa.

Alla esitettäviin kertomuksiin on syytä suhtautua jossain määrin kriittisesti. Välistä ei voi tietää, onko kertoja omakohtaisesti nähnyt ja kokenut kertomansa vai onko hän kuullut sen toisilta, jolloin sen todistusvoimaisuus saattaa olla kyseenalainen. Sodan aikana huhut ja kauhukertomukset levisivät. Kuitenkin on selvää, että pääosa kuvatuista kauheuksista on todella tapahtunut, vaikka välistä mukana voi olla liioittelua. Arvoisa lukija tai kuulija, tervetuloa dystopian valtakuntaan, helvetin esikartanoihin!

Saksaa kukistamassa ollut tykistönkapteeni kirjoitti

myöhemmin:

"Takaa seinän vaikerrusta:
elää äiti, matrassilla
on tainnut käydä komppania,
tytär siinä surmattuna.
Sanoin suurin tiedoksenne:
EMME ARMAHDA, UNOHDA!
Hammas hampaasta, VERI VERESTÄ!
Tyttö akaks - ruumiiks akka.
Verisin, sumennein silmin
anoo äiti: 'Töte mich, Soldat!'"
(Tapa minut, sotilas!)

ja runoelmassa alempana:

"Moottorien sammuttua,
alas autoista, palellen
hakataan jo hartioita,
nauretaan: 'Munia, muori!'
Omenia tuo emäntä,
mehukkaita, kuulakkaita.
Kahmintaa ja kiertelyä.
Narskahdus omenan jäisen.
Niinpä ampuvat emännän,
maton kirjoivat verellä;
sängystä tuon sairaan miehen
parantavat pistoolilla.
Pojanpoika näppärästi
vilahtaa pois ikkunasta,
yli aidan. Loikka! Loikka!

Jäniksenä
pedon pentu
tuolla säntää mutkitellen
pellon poikki metsää kohti;
koko ryhmä ryntää tielle
umpimähkään ammuskellen:
- Lyödään vetoa! - Osuin! - Pakeni!
- Tulta, tulta!
Ai jai, koira,
livahti. Kun kasvaa... kohta..."

Kirjoittaja oli, myöhemmin Nobelin kirjallisuuspalkinnon voittanut toisinajattelija, Aleksandr Solženitsyn, joka kuvasi omien sotilaiden tekemiä raiskauksia ja siviilien ampumisia lainkaan kaunistelematta. Hän esitti sodan julmat kasvot runoelmassaan *Preussin yöt* (*Prusskie noči*) jonka kirjoitti vuoden 1950 paikkeilla ollessaan vankileirille tuomittuna.¹⁶

14-vuotias Leonie Biallas Sleesian Breslausta (Wrocławista) kuuli neuvostoupseerilta, että ”venäläiset sotilaat eivät tapa naisia tai lapsia. Sitä natsipropagandanne on teille sanonut. ... Meidän taholtamme teillä ei ole mitään pelättävää. Mutta kun toiset joukot tulevat, teitä ei voi auttaa kukaan. Meillä on neljä vuotta sotaa takanamme, emmekä ole olleet lomilla. Miehillä on luvattu, että saksalainen nainen on heidän voittopalkintonsa. Se on yllyttänyt heidän taisteluhenkensä”. Kohta mustapartainen karvahattupäinen sotilas raiskasi veitsi kädessä Leonien tämän äidin vaikeroidessa kylpyhuoneen oven takana. Sotilaat eivät jättäneet edes

sleesialaisen luostarin nunnia rauhaan.¹⁷ Sanottakoon, ettei raiskaus ollut neuvostoarmeijan virallisissa käytännöissä koskaan muuta kuin ankarasti rangaistava rikos. Eri asia oli, että rangaistus jäi pääsääntöisesti antamatta.

Muuan neuvostoliittolainen sotilas seurasi omien joukkojensa jälkiä ja tuli metsähuvilalle.

"Hän kiipesi sisään - tuhkanharmaa vanha mies makaa kasvot alapäin verilammikossa, koira nuolee verta. Hän hätisteli koiran tiehensä, kiipesi kammariin, siellä makaa neljä nuorta naista lattialla 'kuin sormet'. Kaikilla on reikä otsassa. Seuraavassa huoneessa istui hyvin nuori tyttö lastenvaunujen vieressä, ikään kuin kädet olisivat kasvaneet kiinni siihen. 'Katson, lastenvaunuissa makaa vauva reikä otsassa. Palasin kuolleeksi lyödyn vanhuksen luo, käänsin hänet ympäri; vanhustakin oli ammuttu otsaan niin kuin seitsemää muuta ... Ehkäpä saksalaiset ovat tappaneet tai polttaneet hänen [veriteon tekijän] perheensä ...'"¹⁸

Tykistönupseeri Juri Uspenski kirjoitti päiväkirjaansa ennen kaatumistaan Itä-Preussissa: "Vihaamme kiihkeästi Saksaa ja saksalaisia. Eräässä talossa poikamme näkivät esimerkiksi naisen ja kaksi lasta murhattuina. Teiden varsilla näkee usein murhattuja siviileitä. Saksalaiset ovat ansainneet nämä hirmutyöt, hehän ne aloittivat. ... Tietysti on erittäin julmaa tappaa lapsia, mutta saksalaisten kylmäverisyys Majdanekissa [keskitysleirissä] on sata kertaa pahempaa."¹⁹ Koteihin tunkeutumisen sotilaallinen tarkoitus oli saksalaisten sotilaiden vangitseminen ja aseiden takavarikoiminen, mutta se tarjosi tilaisuuden väkivaltaan ja ryöstämiseen.

Uutta ja hätkähdyttävää tietoa neuvostosotilaiden tekemistä rikoksista

"Eikö hän voi ymmärtää, että sotilas, joka on taivaltanut tuhansia kilometrejä veren ja tulen keskellä, saa huvitella naisen kanssa tai anastaa pikku matkamuiston." Josif Stalin

Sotarosvojen paratiisi paljastaa, miten Neuvostoliiton sotilaat ja salainen poliisi syyllistyivät raiskauksiin, mielivaltaisiin teloituksiin ja omaisuusvarkauksiin – Stalinin hiljaisella hyväksynnällä. Kirja valottaa tapaa, jolla virallinen vihapuhe, kostoretoriikka ja rankaisematta jättäminen ruokkivat väkivaltaa ja kuinka valtakoneisto suojeli omiaan. Samalla se kuvaa sitä, kuinka Stalin tukahdutti Saksan itävyöhykkeellä sodan jälkeen orastaneen demokratian ja oikeusvaltion. Tässä kaikessa voi nähdä järkyttäviä yhtymäkohtia Putinin Venäjän toimintaan Ukrainassa.

Neuvostoupseereiden hallusta löytyi muun muassa kymmeniä kiloja jalokiviä, kultaa ja taide-esineitä. Etenkin ylimmät upseerit jäivät ilman rangaistuksia. Sitä vastoin majuri, joka vaati naisten suojelemista raiskauksilta, sai kymmenen vuoden vankeustuomion.

Sotarosvojen paratiisi on ravisteleva teos vallan väärinkäytöstä, ahneudesta ja rikoksista ihmisyyttä vastaan. Samalla se on tärkeä puheenvuoro sodan uhrien ja historian muistamisen puolesta.

© UZI VARON

Antti Kujala on Helsingin yliopiston Suomen ja Venäjän historian dosentti. Hän on kirjoittanut historiateoksia poliittisesta, sota- ja yhteiskuntahistoriasta. Hänen teoksensa *Kivenmurskaajat – Kolonialismin historia* sai Lauri Jäntin säätiön tunnustuspalkinnon vuonna 2020.

9 789528 504146

ISBN: 978-952-850-414-6
KL 94.13

DOCENDO

**NEUVOSTOSOTILAAT JA -POLIISIT
SAKSASSA 1945-1949**